

Marks kommun

markskommun@mark.se

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Sätilaskolan F-6 i Marks kommun

Skolinspektionens beslut

Vid tillsyn av verksamheten vid Sättilaskolan F-6 bedömer Skolinspektionen att det föreligger brister inom områdena studiero, lärarbehörighet, elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete samt trygghet. Skolinspektionen kommer att följa upp huvudmannens arbete med att avhjälpa bristerna inom studiero, lärarbehörighet och elevhälsans arbete. Skolinspektionen avslutar tillsynen avseende konstaterad brist inom området trygghet, där Skolinspektionen avstår från att ingripa.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Marks kommun att senast den **15 april 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa den påtalade bristen samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande. Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan.

Studiero

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Marks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Åtgärder

- Se till att rektorn, genom att inhämta uppgifter från elever och personal, följer upp och utvärderar de åtgärder som vidtagits för att skapa studiero i årskurserna 4 och 6. I uppföljningen ska särskilt beaktas lärares förutsättningar att ge eleverna en strukturerad undervisning under lärares ledning, och om uppföljningen visar behov därav ska kompetensutveckling ges till lärare. I samband med utvärdering av vidtagna åtgärder ska rektorn också skyndsamt ta ställning till om andra eller ytterligare åtgärder behövs och i förekommande fall

besluta om sådana samt se till att dessa genomförs (2 kap 34 §, 5 kap. 3 § skollagen; 5 kap 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar).

- Se till att rektorn säkerställer att gemensamma ordningsregler och den lektionsstruktur som beslutats om är kända för alla på skolan och tillämpas av lärare och elever som ett led i arbetet med att skapa studiero (5 kap 3 och 5 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Motivering till föreläggande

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns klasser i årskurserna 4 och 6 på Sättilaskolan F-6 där studieron inte är tillräckligt god för att eleverna ska kunna fokusera på lärandet, och där skolans insatser för att förbättra studieron hittills inte har lett till att alla elever har en studiemiljö som präglas av studiero. Av utredningen framgår det att studieron ofta störs av prat, skrik och spring i klassrummen på ett sådant sätt att eleverna inte kan fokusera på skolarbetet. I en klass i årskurs 6 gäller detta generellt och i en klass i årskurs 4 under vissa lektioner. Detta framgår av såväl elevenkäter som intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och rektor, liksom av Skolinspektionens lektionsobservationer. Det framgår vidare av Skolinspektionens utredning att insatser gjorts såväl innevarande som tidigare läsår, men att detta ännu inte lett till att lektionerna präglas av studiero. Att elevers studiero brister innebär att elevernas möjligheter att nå målen för utbildningen och så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling begränsas.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 § skollagen). Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen). Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektor beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Av skolförordningen framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

Av läroplanen framgår att läraren tillsammans med eleverna ska utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen, och samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete (Lgr 11, 2.1 Normer och värden). Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande (Lgr 11, 2.2 Kunskaper). Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever

som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan (Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande). Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att undervisningen utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens tillsyn framgår att det finns klasser vid Sättilaskolan F-6 där studieron inte är tillräckligt god för att eleverna ska kunna fokusera på skolarbetet. Tillsynen visar dock även att studieron är god i flera andra klasser på skolan. I de klasser där studieron är god pratar lärarna med eleverna om ordningsregler, ansvar, trivsel och respekt för varandra i klassrummet. Det finns emellertid klasser i årskurserna 4 och 6 där dessa samtal saknas och där bristande studiero har en negativ påverkan på elevernas möjlighet att koncentrera sig på lektionsinnehållet.

Under besöket på skolan gjorde Skolinspektionen fem lektionsobservationer, där två av lektionerna innehöll flera eller många tillfällen då lärare och elever blev avbrutna i undervisningen på grund av ordningsstörande beteende hos elever som lärare inte kom tillrätta med. Under en lektion i årskurs 4 observerade Skolinspektionens utredare att det under 40 minuter förekom att elever gick in eller ut ur klassrummet, eller öppnade klassrumsdörren och stod vid dörren och pratade med andra elever, utan att det hade med lektionen att göra, cirka 20 gånger. Endast vid ett av tillfällena när eleverna gick ut ur klassrummet sade läraren till och en av två elever som lämnat klassrummet kom då tillbaka. Därtill förekom att elever sprang eller gick runt i klassrummet och ibland bort till andra elever och stod och pratade med dem om annat än skolarbete. Vid ett av dessa tillfällen blev de ombudda av läraren att sätta sig på sina platser. Vidare kastade en elev sin anteckningsbok på golvet, en elev ställde sig på ett bord, och en elev reagerade vid ett tillfälle på en annan elevs ordningsstörande beteende med ett nedsättande uttryck mot den eleven utan att läraren reagerade. Flera elever skrek eller pratade rakt ut i klassrummet eller pratade högt med varandra om annat än skolarbetet vid cirka 15 tillfällen. Vid fem av tillfällena fick eleverna tillsägelser av läraren. Vid ett par av dessa tillfällen lyssnade eleverna och tystnade en stund, och vid något tillfälle fortsatte eleverna att prata. Vid ett tillfälle under lektionen kunde utredaren konstatera att det, på grund av den höga ljudnivån då eleverna skrek, inte gick att höra vad som sades i det program som eleverna skulle lyssna på. Mot slutet av lektionen ställde läraren frågor till eleverna, och behövde då repetera frågorna flera gånger eftersom flera elever önskade detta då de inte hade hört. När de flesta eleverna lämnat klassrummet berättade en elev för utredaren att det sällan är arbetsro i klassen och att eleverna oftast inte kan fokusera på att arbeta under lektionerna. Eleven sa också att hen tycker att den observerade lektionen var en av de bättre lektionerna avseende arbetsro. Elever från samma klass sa senare i intervju med Skolinspektionen att lektionen varit som deras lektioner med den läraren brukar vara. Enligt eleverna brukar det just denna veckodag vara stökigare än andra dagar då eleverna denna dag har andra lärare än sin ordinarie klasslärare. Eleverna i årskurs 4 beskriver vidare i intervju att studieron varierar beroende på lärare och ämne men att de anser att det är

”stökigt” på lektionerna i vissa ämnen. Den lärare som undervisade i klassen under Skolinspektionens besök bekräftar i intervju att det är pratigt i klassen när de har undervisning i vissa ämnen. Av intervjuer med elevhälsan och rektorn framgår att det under förra läsåret genomförts insatser för att främja studiero på gruppnivå i den aktuella klassen, men att dessa insatser inte fortsatt eftersom den person som höll i det arbetet har slutat.

Den andra av de två ovannämnda lektionerna var i årskurs 6, och även denna lektion pågick i 40 minuter. Under lektionen var två lärare på plats i klassrummet. När lektionen skulle starta gick lärarna ut i korridoren för att kalla in eleverna varpå några kom in i klassrummet och en elev smällde igen klassrumsdörren och låste efter sig för att övriga inte skulle komma in. Lärarna var då fortfarande ute i korridoren men Skolinspektionens utredare satt i klassrummet. När eleven noterade utredaren, låste eleven upp dörren igen. Eleverna var väldigt högljudda, några skrek och andra ropade saker högt, när de kom in, och två elever satte sig på varandras platser, vilket en lärare sa till dem om. Under flera tillfällen då läraren höll i en genomgång i helklass eller när eleverna skulle arbeta enskilt eller i par, uppfattade Skolinspektionens utredare ordningsstörande moment. Bland annat skrek en elev rakt ut i klassrummet flera gånger, dels sina frågor, dels när hen blev missnöjd med lärarens svar, eller i allmänhet gällande missnöjdhet med lektionen. Andra elever, som satt i olika ändrar av klassrummet, pratade och gestikulerade under en genomgång i helklass till varandra om någonting som inte hade med lektionen att göra. Två elever skojade sig igenom en gemensam övning i helklass genom att överrösta övriga elever med avsiktligt felaktigt uttal på svaren. Under nästa övning i helklass fällde en elev för övningen irrelevanta kommentarer högt cirka tio gånger. Eleverna fick vid något tillfälle störa ett moment i helklass under loppet av cirka 20 frågor från läraren innan en av eleverna fick en tillsägelse från den andra läraren. När det återstod ett par minuter av lektionen sammanfattade läraren lektionen samtidigt som en elev trummade så högt på sin bänk att utredaren inte kunde höra vad läraren sa. Efter lektionen deltog ett par av eleverna i klassen i Skolinspektionens intervju. Eleverna från denna klass beskrev att det var ”lugnare och mindre prat” på den lektion Skolinspektionen observerade jämfört med hur det brukar vara. Det är vanligtvis bättre studiero när klassen har lektioner i samhällsorienterande ämnen, men överlag anser eleverna att när det gäller studiero fungerar det inte bra i klassen. I vissa ämnen säger de att det är ”stökigt hela lektionen”. Enligt eleverna är några exempel på störande moment att många elever pratar så att det stör arbetsron, och det kastas pennor och suddgummin. Vidare berättar eleverna i årskurs 6 att de inte pratar om studiero i klassen och inte heller på utvecklingssamtalen.

Lärare som undervisar i årskurs 6 säger att det finns några elever i en av klasserna som brukar ”röra sig i eller utanför klassrummet”. Lärarna berättar att när det är sämre studiero i klassrummet kan det handla om att eleverna kastar suddgummin, eller sätter sig på någon annans plats än sin egen. Enligt en lärare i klassen är det några elever som lätt tappar fokus och ibland händer det att andra elever ”hänger på” när klasskamraterna inte fokuserar på skolarbetet. En annan lärare säger att den oro i klassrummet som Skolinspektionens utredare sett under lektionsobservationen i årskurs 6, som beskrivits ovan, är hur det brukar vara och säger vidare att det också

påverkar arbetsron i den andra klassen i samma årskurs. Elevhälsan säger att de är medvetna om att det är oroligt i årskurs 6 och att även trygghetsteamet är informerade och medvetna om detta. Även rektorn uppger i intervju att studieron är ett bekymmer, och inte tillräckligt bra, i den aktuella klassen i årskurs 6. Enligt rektorn är det hög ljudnivå och det finns några elever som "tar mycket plats".

Vad gäller arbetet med att skapa och upprätthålla studiero visar Skolinspektionens intervjuer att detta skiljer sig åt i olika klasser, där det i flera klasser fungerar väl samtidigt som det i några klasser i stort saknas ett sådant arbete. Lärare som undervisar i förskoleklass och årskurserna 1–3 beskriver i intervju framgångsfaktorer som bidragit till att skapa studiero, så som tvålärarskap, användandet av avskiljande skärmar och hörselkåpor, indelning av eleverna i mindre grupper samt korta individuella eller gemensamma pauser under lektionen. Lärarna ger också exempel på hur de tar reda på elevers upplevelser av studiero genom enkäter och vid utvecklingssamtal. Eleverna bekräftar detta i intervju och säger att de pratar om ordningsregler och trivsel i sina klasser. Lärarna berättar att de arbetar utifrån en modell, som är ett gemensamt projekt för hela skolenheten och som bland annat syftar till att främja studiero. Enligt lärarna har det gemensamma arbetet bidragit till att skapa studiero och struktur på lektionerna, bland annat genom att lärarna använder sig av samma upplägg för en tydlig lektionsstart. Lärare i mellanstadiet säger i intervju att även de arbetar enligt den gemensamma modellen men att det finns enstaka lärare i mellanstadiet som inte följer detta och inte arbetar enligt de gemensamma strukturerna. Att det skiljer sig åt hur klasserna arbetar kring studiero bekräftas även i intervjuer med eleverna. Lärarna säger att enligt modellen ska eleverna vara delaktiga i att skapa studiero men personalen i mellanstadiet har inte haft en helhetssyn och alla har inte arbetat på samma sätt. Enligt lärarna hjälper det inte att eleverna känner till vad som gäller om det saknas ledarskap från läraren. Lärarna säger att det finns elever som inte följer ordningsreglerna och att det då är ledarskapet som blir avgörande. De anser vidare att arbetet med studiero inte blivit ett övergripande, gemensamt arbete. Lärarna i mellanstadiet har inom arbetslagen för respektive årskurs pratat ihop sig om gemensamma förhållningssätt för att lärarna ska bemöta eleverna lika avseende följsamheten gentemot ordningsreglerna. Dock säger de att det finns lärare som inte följer detta. Rektorn berättar i intervju att de allra flesta av lärarna följer skolans gemensamma modell och har samsyn kring det, men att det finns lärare i något arbetslag som inte följer det fullt ut. Rektorn har haft samtal med lärare i detta arbetslag avseende arbetet med att skapa trygghet och studiero, för att belysa vad som inte fungerar och vad de enligt rektorn behöver ta tag i. Enligt rektorn har dessa samtal dock inte varit tillräckliga för att få till en förändring. Vidare berättar elevhälsan, lärarna och rektorn om insatser som genomförts i de två klasser där det inte är studiero under alla lektioner. Elevhälsan och rektorn uppger i intervju att specialpedagog och kurator genomför insatser för elever som är i behov av individuellt stöd i den aktuella klassen i årskurs 4. För den aktuella klassen i årskurs 6 berättar lärare och elevhälsan att elevhälsan haft ett projekt med klassen under förra läsåret, när eleverna gick i årskurs 5. Elevhälsan berättar att de bland annat pratade med eleverna och visade klasserna filmer om hur elever bör vara mot varandra och i klassrummet. Insatserna har inte fortsatt detta läsåret och enligt lärarna har det som gjordes av elevhälsan förra läsåret inte följts upp eller utvärderats. Elevhälsan, som är medvetna om att det fortfarande är oroligt i årskurs 6, bekräftar att insatserna som

gjordes förra läsåret, när eleverna gick i årskurs 5, inte följts upp och heller inte fortsatt under detta läsåret. Även rektorn säger i intervju att de inte har gjort någon formell utvärdering av elevhälsans insats i klassen under förra läsåret. Däremot har rektorn haft samtal med elevhälsan vilket lett till att några elever får individuellt stöd och att rektorn har anställt ytterligare en lärare. Även elevhälsan nämner att det tillsatts en extra pedagog i den aktuella klassen i årskurs 6 och berättar också att lärarna har fått stöttning i hur de kan arbeta, exempelvis med förtydligade klassrumsregler. Rektorn säger att det ännu inte fungerar problemfritt men att det är bättre.

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Eftersom verksamheten vid Sättilaskolan F-6 inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Marks kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar Marks kommun en anmärkning med stöd av 26 kap. 11 § skollagen. Marks kommun ska senast den **15 april 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Marks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att lärarna vid skolenheten har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav, samt avseende att elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till anmärkning

Läraryrket

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte säkerställer att undervisningen i ämnet bild bedrivs av lärare som har legitimation och är behöriga för undervisning i ämnet. Av utredningen framgår att det finns lärare som undervisar i ämnet bild som förvisso har lärarlegitimation men som saknar ämnesbehörighet. Trots att det finns behöriga lärare i ämnet bild inom rektorns organisation, finns det lärare utan ämnesbehörighet som undervisar i ämnet och som inte får något stöd av en behörig lärare i planering av undervisningen, eller i samband med bedömning. Att lärare utan behörighet i ämnet bild undervisar i det ämnet utan stöd från någon av de för ämnet behöriga lärarna på

skolan kan få negativa konsekvenser för elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling inom ämnet.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och som är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning. Av skollagen framgår vidare att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller dessa krav, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisning. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisning och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen).

Av förarbetet till skollagen framgår att rektorn har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare används för sådan undervisning som läraren har utbildning för. Det betonas också att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165 s. 261 f.).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens tillsyn framgår att det i ämnet bild finns flera lärare som undervisar utan att vara behöriga i ämnet. Detta trots att det finns legitimerade lärare med denna behörighet inom rektorns organisation. Vidare framgår det att endast vissa av lärarna som undervisar i bild utan att vara behöriga i ämnet, får stöd i planering och bedömning i ämnet av behöriga kollegor. Det finns flera lärare vid skolenheten som undervisar i ämnet bild utan att vara behöriga i ämnet, vilket framkommer i lärarintervjuerna såväl som i det inför tillsynen inskickade materialet från huvudmannen. Det finns också, enligt samma dokumentation och av vad som framkommer i intervju, några lärare vid skolenheten som är legitimerade och har behörighet i bildämnet. Av intervju med lärare i lågstadiet framkommer det att de som undervisar i bild utan att vara behöriga i ämnet, inte samverkar med någon ämnesbehörig kollega i vare sig planering eller bedömning i ämnet. Av intervjuer med lärare i mellanstadiet framkommer det att en av de tre lärare som inte har behörighet för bildämnet men undervisar i bild, gör det utan samverkan med någon behörig kollega. Läraren planerar och genomför undervisningen på egen hand och gör bedömningar av elevernas kunskaper i ämnet utan samverkan med någon ämnesbehörig kollega. Rektorn säger i intervju att det stämmer att lärarna i lågstadiet som undervisar i bild inte har något stöd av en behörig lärare. I mellanstadiet säger rektorn att det finns en behörig lärare som stöttar när det kommer till betygsättning men inte i den löpande planeringen. Rektorn uttrycker att de självfallet vill ha behöriga lärare i alla ämnen men har valt att prioritera lärarnas relationer till eleverna.

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan som en samlad resurs inte används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens

mål. Av utredningen framgår att det finns förebyggande och hälsofrämjande inslag i specialpedagogens och skolsköterskans arbete men att elevhälsan som samlad resurs inte genomför något gemensamt arbete. Utredningen visar att kuratorn och psykologen inte deltar i något förebyggande och hälsofrämjande arbete, utan endast gör insatser, i huvudsak på individnivå, av åtgärdande slag. Att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande som en samlad resurs där alla nämnda professioner involveras, innebär att viktig kompetens om olika perspektiv på skolans mer generellt inriktade uppgifter, så som elevernas arbetsmiljö, värdegrundsfrågor, livsstilsrelaterad ohälsa och jämställdhet riskerar att utebli.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det för eleverna i grundskolan ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses (2 kap. 25 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att arbetet med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling, undervisning om tobak och alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning med mera. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165 s. 276 f).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens tillsyn framgår att inte alla professioner inom elevhälsan är delaktiga i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Av intervjuer med personal och rektor framgår det att kuratorn och psykologen inte är involverade i något förebyggande och hälsofrämjande arbete på skolan utan att de endast arbetar på individnivå med insatser av åtgärdande karaktär. Lärarna beskriver i intervjuer att det förebyggande och hälsofrämjande arbete som elevhälsan är delaktiga i utförs av specialpedagog och skolsköterska samt, under förra läsåret, av skolans dåvarande kurator. Lärarna beskriver däremot inga förebyggande eller hälsofrämjande insatser från nuvarande kuratorn. Lärarna ser heller inga förebyggande eller hälsofrämjande insatser från psykologen i det övergripande arbetet på skolan. Psykologen finns dock med på de "stora" elevhälsoteamsmötena (som hålls under en timme en gång i månaden för båda enheterna Sättilaskolan F-6 och 7-9 gemensamt) där enskilda elever diskuteras utifrån sina individuella behov. Elevhälsans representanter beskriver i intervju att de har vissa förebyggande och hälsofrämjande insatser på skolan men att det endast är

specialpedagogen och skolsköterskan som är involverade i dessa. Den tidigare kuratorn var involverad i elevhälsans gemensamma arbete men den nuvarande kuratorn har ett uppdrag som främst riktar sig till den andra skolenheten (för årskurs 7–9) vid Sättilaskolan. Kuratorn deltar i de veckovisa elevhälsoteammötena på Sättilaskolan F–6, där enskilda elever tas upp utifrån individuella behov, men arbetar i övrigt mot enheten Sättilaskolan 7–9. När det gäller Sättilaskolan F–6 har kuratorn ”i princip bara haft enskilda elevsamtal”, enligt egen utsaga. Psykologen jobbar mest mot förskola och särskola, enligt egen uppgift, och har utöver att delta i elevhälsoteammötena inte arbetat tillsammans med personalen på Sättilaskolan. Rektorn uppger i intervju och mejlkommunikation med Skolinspektionen att psykologen är en samtalspartner på de månatliga elevhälsoteammötena och har en handledande roll när personalen på dessa möten diskuterar enskilda elevärenden. Rektor uppger vidare att det inte finns något konkret förebyggande arbete där psykologen varit delaktig. Vad gäller planen framåt avseende psykologens del i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete, säger rektorn, att tjänsten ska utökas från halv- till heltid vilket ger bättre förutsättningar för psykologens delaktighet. Rektorn uppger också att de har tillgång till fler psykologer inom huvudmannens centrala elevhälsoteam även om de hittills inte använt någon av dem till det förebyggande arbetet. Vidare säger rektor, avseende kuratorns del i elevhälsans arbete, att kuratorerna (det vill säga den nuvarande som har högstadiet som fokus och den förra som just nu inte är i tjänst vid skolan) kommer att bilda ett team när skolans förra kurator kommer tillbaka under våren 2022. Enligt rektorn är planen att kuratorn med högstadiet som fokus inte ska starta något större arbete nu utan avvakta till våren när den andra kuratorn kommer tillbaka.

Motivering till anmärkning som ingripande

Som framgår ovan har Skolinspektionen konstaterat att verksamheten vid Sättilaskolan F-6 inte uppfyller författningarnas krav avseende att lärarna vid skolenheten har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, och heller inte avseende att elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. I tillsynen har det dock framkommit att det finns lärare som har legitimation men saknar ämnesbehörighet för ämnet bild, som får stöd från ämnesbehöriga kollegor. Av intervjuer med lärare i mellanstadiet framkommer att det finns lärare som undervisar i bild utan att ha behörighet för ämnet som samarbetar kring ämnet med en behörig kollega. Därmed finns strukturer för sådan samverkan på plats men används inte av samtliga legitimerade lärare som undervisar i ämnet bild utan ämnesbehörighet. I tillsynen har det vidare framkommit att elevhälsans professioner skolsköterska och specialpedagog arbetar, och under förra terminen även kurator arbetat, förebyggande och hälsofrämjande, samt att det finns en plan för kuratorns del i detta arbete för när skolan åter igen får en kurator för F-6 under vårterminen. Det framgår också av intervjun med rektorn att psykologens tjänst vid skolan ska utökas vilket innebär förbättrade förutsättningar för att även psykologen bidrar utifrån sin profession till det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Med beaktande av ovanstående bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och Marks kommun tilldelas därför en anmärkning.

Avstående från ingripande

Trygghet

Bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att Marks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § skollagen från att ingripa och avslutar tillsynen i denna del.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte säkerställer att eleverna vid Sättilaskolan F-6 är trygga under rasterna i och med att det finns områden där otrygga situationer såsom bråk mellan elever uppstår, utan att det finns vuxna närvarande som kan uppmärksamma och hantera situationen.

Rättslig reglering

Bestämmelser har redogjorts för ovan, under rubriken *Studiero*.

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens tillsyn framgår det att eleverna upplever att det förekommer att bråk uppstår mellan elever utan att någon vuxen ser. Eleverna säger i intervju att det finns områden på skolgården där otrygga situationer ofta förekommer men som rastvakterna inte uppmärksammar. Lärare uttrycker emellertid i intervjuer att de kartlagt var på skolgården eleverna känner sig otrygga och har kommit fram till att de behöver röra sig på olika ställen på skolgården och gå extra rundor till vissa områden.

Av intervjuer med elever i lågstadiet framgår det att eleverna tycker att de brukar vara snälla mot varandra men att det händer att det blir bråk, vilket oftast kommer till uttryck i att elever säger elaka saker till varandra men ibland att elever blir arga på varandra och börjar slåss. Framför allt lyfter de fram den så kallade kompisgungan som ett ställe där bråk uppstår och enligt eleverna ser inte rastvakterna detta eftersom gungan är skymd från flera håll på skolgården på grund av en trävägg. Elever i årskurs 1 och 2 säger att de själva måste gå till rastvakten och säga till när konflikter uppstår. Även elever i mellanstadiet säger i intervju att de inte brukar se vuxna ute på skolgården när de har rast. Några elever i mellanstadiet säger att de hade rastvakter när de gick i årskurs 3 men att de inte längre har det när de nu går i mellanstadiet. Enligt några elever händer det ibland att en vuxen är ute på rasten vid planen där eleverna spelar ett bollspel som heter "king" men det är på sista rasten för dagen och inte varje dag. Där blir det ofta bråk och då handlar det om reglerna, säger eleverna. Enligt eleverna hade lärarna bestämt regler för spelet när de gick i lågstadiet, men inte nu när de går i mellanstadiet. När det blir bråk och ingen lärare ser detta, säger eleverna att bråket fortsätter tills det ringer in från rast, eller så blir någon av eleverna som är med i

bråket sur och går därifrån. De säger dock att det oftast är bråk ända tills rasten är slut. Enligt några elever i mellanstadiet brukar de bråka om spelet så att det hörs, och då kommer en vuxen. När en vuxen kommer så lägger eleverna av, säger de, och ibland delar de upp sig på två kingplaner och då blir det mindre bråk. Eleverna nämner också fotbollsplanen som en plats där det ofta uppstår bråk. Skolinspektionens utredare observerar tio minuter av en rast på eftermiddagen i samband med besöket på skolan. Under rasten spelar några elever "king" och ett antal elever leker fritt på skolgården. Flera elever skriker vid kingplanen och en elev knuffar en annan som står bakom i kön. Eleven som får en knuff går därifrån. Bland eleverna som leker vid en av entréerna till klassrummen uppstår en situation där en elev puttas omkull och blir liggande på marken i några sekunder innan hen tar sig upp. Ingen vuxen (varken rastvakter eller annan personal) ses på skolgården under hela denna tiominutersperiod.

Lärare i lågstadiet säger i intervju att när det gäller kompisgungan så behöver eleverna komma överens om och förhålla sig till olika regler och när det blir oklart för eleverna vad som gäller, kan det "urarta". Lärarna förklarar att det inte uppstår bråk när en vuxen har uppsikt utan när de "vänder ryggen", vilket de behöver göra då de har en stor yta som behöver ses över och det finns andra platser på skolgården som de också behöver vara på. Det innebär, enligt lärarna, att eleverna måste försöka lösa konflikter som uppstår vid kompisgungan själva i första hand. Angående Skolinspektionen observation av tio minuter av en rast där inga vuxna fanns ute på skolgården, säger lärarna att det ska det vara bemannat med två pedagoger varje rast enligt rastvaktsschemat men att det kan ha varit så att rastvakterna har varit upptagna med att hjälpa någon enskild elev just under den perioden. Enligt lärarna i lågstadiet har de gemensamt ansvar för en så kallad rörelserast alla dagar utom torsdagar, och har då tre aktiviteter som klasserna turas om att göra. Det är något som mellanstadiet inte deltar i. Lärare i mellanstadiet säger i intervju att i en med eleverna nyligen genomförd kartläggning av otrygga platser har fotbollsplanen, kingplanen och pingisbordet kommit upp. Kompisgungan har inte nämnts i kartläggningen men elever i en årskurs i mellanstadiet uttryckte frustration över kompisgungan och lärarna säger att de har "tagit tag i det". Enligt lärarna var oroligheterna kopplade till vilka regler som var gällande vid gungan och lärarna säger att de hade pratat ihop sig med lärare i förskoleklassen och lågstadiet om detta ett par veckor tidigare och att de nu har samma regler. När det gäller vuxennärvaron på rasterna säger lärarna i mellanstadiet att en lärare per årskurs ska vara rastvakt varje rast, men att det är en stor skolgård och att det finns områden som är skymda eller där det finns risk att elever känner sig otrygga. Enligt lärarna har personalen pratat ihop sig om att ta en extra runda där det behövs när de är rastvakter, och att de inte kan stå still på samma plats under hela rasten. Även elevhälsan beskriver att skolan nyligen kartlagt platser på skolgården som elever upplever som otrygga, där såväl lärare som elever har ringat in områden på en karta. Enligt elevhälsan fortsätter arbetet med denna kartläggning på nästkommande möten.

Motivering till avstående från ingripande

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Sättilaskolan F-6 inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten. Enligt 26 kap. 12 § 3 p. skollagen får Skolinspektionen avstå från att ingripa om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.

Skolinspektionens tillsyn har, som framgår ovan, visat på brister i elevernas trygghet på rasterna. Skolan har emellertid identifierat dessa problem genom en nyligen genomförd kartläggning. Utifrån denna har några åtgärder för att komma till rätta med elevernas upplevda otrygghet på vissa platser på skolgården under rasterna vidtagits och vidare arbete utifrån kartläggningen är planerad. Även avseende vuxennärvaron är arbete påbörjat, där lärarna har pratat sig samman om hur de ska arbeta för att uppmärksamma alla delar av skolgården där otrygga situationer kan uppstå för eleverna.

Vid en samlad bedömning av omständigheterna bedömer Skolinspektionen att det finns särskilda skäl mot ett ingripande. Skolinspektionen avstår därför från att ingripa med stöd av 26 kap. 12 § 3 skollagen. Tillsynen avslutas därmed i denna del.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)
- Eleven och elevens vårdnadshavare informeras fortlöpande om elevens utveckling. (3 kap. 3 §, 9 kap. 11 § och 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg)
- Betyg beslutas om i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen, 10 kap. 15, 17-20 §§ skollagen, 6 kap. 5 och 7 §§ skolförordningen)
- Resultatet på nationella prov beaktas särskilt vid betygssättning. (10 kap. 20a § skollagen, 9 kap. 20 § skolförordningen, Skolverkets föreskrifter om hantering och genomförande av nationella prov (2013:19))
- Det bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, En likvärdig utbildning, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)
- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar)

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

X Solmaz Malek Lundin

Beslutsfattare

Signerat av: Helena Boëthius

Föredragande

Signerat av: Solmaz Malek Lundin

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Åsa Stattin och Carola Nal deltagit.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Sättilaskolan F-6

Fakta om Sättilaskolan F-6

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Marks kommun under hösten 2021. Sättilaskolan F-6 besöktes av Skolinspektionen den 8 november och intervjuer genomfördes även digitalt den 9, 10 och 12 november. Rektorn har inkommit med kompletterande uppgifter den 18 november och den 8 och 16 december 2021.

Sättilaskolan F-6 i Marks kommun är en kommunal grundskola med 269 elever. Skolenheten leds av en rektor.